

innehålla ännu ett kalendarium, skrifvet af äldre hand. Det är detta senare, som erbjuder det största intresset. Man ser genast (jfr faks., s. 16), att det aldrig varit ämnadt för kyrkligt bruk; och en närmare granskning visar också, att det är att betrakta som ett astronomiskt arbete. De gamla gyllentalen lysa med sin frånvaro; de nya äro åtföljda af både tim- och minutsiffror, de förra under den fackmässiga öfverskriften »*hore conjunccionis*». Vidare äro timmarna räknade astronomiskt, d. v. s. från middag till middag; och på slutet finnes en liten hjälptabell, som upplyser, dels att kalendariets konjunktionstider gälla för åren 1394 (gyllent. 8)—1412 (gyllent. 7), dels huru man genom anbringande af vissa angifna reduktionstal kan utsträcka användbarheten öfver ytterligare fem måncykler eller till och med år 1507. Denna tabell är tydligen ett motstycke till den *tabula continuationis*, som enligt Ginzel¹ åtföljt den från den framstående Wiener-astronomen Johannes de Gmunden² härrörande kalendern. Vår svenska kalender är emellertid afsevärdt tidigare; den österrikiska börjar nämligen med året 1439.

Eftersom vi ha att göra med ett vetenskapligt arbete, är det sannolikt, att konjunktionstiderna äro beräknade för en bestämd meridian; och lyckligtvis ger oss kalendariets cisiojanus en vägledning i detta afseende. Vi finna nämligen på den 30 juli (se faksimilet) stafvelsen *el*, som betyder Elin; och det enda svenska stift, som har det namnet på den dagen, är Skara. Vi ha därför skäl att förmoda, att de angifna tiderna afse denna stads meridian; och de följande jämförelsetabellerna ge oss också full bekräftelse därpå. Den första af dem, som afser kalendariets första år, innehåller främst de enligt Neugebauers tabeller erhållna Greenwich-tiderna, reducerade till Skara meridian genom tillägg af longitudskillnaden $0^h 9'$. Sedan stå de ur Skara-kalendariet direkt afskrifna tiderna, med hvilka ingen annan förändring vidtagits, än att minuterna för jämförelsens skull förvandlats till tiondelar af timmen. I den andra tabellen ha Neugebauers tider på samma sätt reducerats till Skara meridian, medan Skara-kalenderns tider enligt hjälptabellen reducerats till dess sista år 1507, hvarigenom man äfven erhåller en föreställning om de angifna reduktionstalens värde.

Skara-kalendariet är utan tvifvel skrifvet kort före 1394 och har sin största betydelse därigenom, att det, så vidt jag vet, är det äldsta svenska aktstycke, som vittnar om astronomiskt vetande gående utöfver det komputistiska.

¹ *Handbuch der mathematischen und technischen Chronologie*, III (Leipz. 1914), s. 254 noten.

² Om denne man finner man i olika källor delvis skiljaktiga uppgifter. Tillförlitligast synas de vara, som lämnas af ASCHBACH, *Geschichte der Wiener Universität*, Bd I (Wien 1865), s. 455—467.